

להקדים צמקום שנלח"כ הוא מחויב צכבוד שניהם. ומכ"ם ר"ל
צבא ומצבור צם כ"א דחייב לכבד צעל אמו כל זמן שאמו
קיימת. דודאי צבא אם אמו אומרת לו השקיני מים וצעל אמו
אומר לו השקיני מים. שאמו קודמת לצעל אמו אף ששייך הכצבא
דאני וכו' חייבים צכבוד צעל אמו כיון דתחויב של אמו הוא
מכ"ם וצעל אמו אינו אלא מדרש:

ובדבר משי"כ שגשגלה אדם מחויב אדם לשלם אתו צדק לשרת את אבותיו. במקום שצדק נריך לשמש אותו בעניני הבית. ע"ז חשיבך שאין זה דומה כלל לנדון שלנו. שגשגלה אדם כי השאלה על הכת למי היא חייבת יותר לשמש אדם את אבותיו או את אבות אבותיו. כי מקום לומר כמו שכתבתי דוודאי החיוב לשמש את אביה הוא קודם אלא מהחיוב לשמש את אביו אביו. אבל הרי השאלה כאן על האב צעמנו שהוא ישלם את צדקו לשמש את אביו והרי על האב כיון זה בכלל כיבוד אביו ולא בכלל כיבוד אביו אביו וא"כ לכאורה אדם אנו דנין על האב צוודאי הוא מחויב לשלם את צדקו לשמש אבותיו אך מעטם אחר י"ל לפטור את הבן מעיקר הדין לשלם את צדקו למקום אבותיו לשמש את אבותיו בזה הוא צעמנו נריך לשימוש צדק. והוא משום דנכי וכיבוד אב ואם היינו מחביל ומשקב מלכיש ומנעיל מכישים ומנחיל רק בזה הוא חייב נריך בזהו זמן לאכול ולשתות ובראש כל בזה הוא נריך לשימוש כי"ל בזהו זמן וא"ל לו לפטור שניהם אזי הוא קודם. ור"ל לדבר ממעשה צ"י דצ"מ דאבדן ואבדן אביו אבדן קודמת וכן אבדן ואבדן רבו. אבדן קודמת ואמאי לא ימא' כיון דאבדן שלו ליכא מזה ואבדן אביו איכא מזה וכיבוד אב. וא"כ יהי אבדן אביו קודמת אלא וודאי כמ' לנזק שלו מזה הכמות עשה דהשגה אבדן כמו כן הנזק של מזה הכמ' של כיבוד אב. והדרכה דמיתו בגמ' שם מקרי דאפס לא יהי כך אביון של קודמת לשל כל אדם. על כל המזהו כאלו נאמר בין המזהו עשה של כשן חשיבם לאחך בין כמ' של כדן את אבין צוולס הוא קודם לשל כל אדם אפילו לאביו ועוד דלאלה"כ הכצרה נמי מסתברת כן כיון דקיימ"ל דכיבוד אב ואם חייב משלו אלא משלם (ומשלו חייב מחויב אלא בזהו נדק. ורק דמזה מזה כיבוד אב יש לו להקדים את אביו לאביו אחר) וא"כ אדם הוא נריך לעשות עבור עצמו ונחייב אותו להניח את עצמו. ונעשות עבור אביו. כיון זה כאלו אנו מחייבים אותו לכדן אותם משלו אלא וודאי חייב מחויב אלא בשעה שהוא פט' משלו. ואז מחויב הוא מזה מזה כיבוד להאכיל ולהשקות לכלב' ולהנעיל, אבל בשעה שהוא נריך לעשות עבורו אזי מעיקר הד' הוא קודם לכל אדם אפי' לאביו, ואף שראיתי בש"ע סי' ר"י סעי' ה' קצת מצוכה בזה, אבל נראה הדברים כמו שכתבתי ושי' צביאורי בגמ' סק"ד, וא"כ מינה צנידון שאלתך דכוא' נר' להבה שמשמש אותו בביתו, וצפרט אדם היא קטנה ונערה ד' הדין תורה מעשה ידיה לאביו, וודאי חייב מחויב מזה מזה כיבוד נמשור אותה לאביו שמשמש אותה, וזולת מזה מזה חסידו וכמבואר נמי צ"כ דצ"מ לענין שלו קודם לשל כל אדם ד' לזקקן צדק, וכל המדקדק צדק סוף צד לידי כך וכמבואר

צ"מ סי' רס"ד:

ועל דבר שאלתך השניה צמי שכול מושגר להקבל לקרות למו
שקורין אותו לעלות לסי'ת, והבנתי מאוד לקרוא לאישי
דלא מעלי, אם אין עליו פגוש שברי אין שלוח לדבר עבירה, וממא
דקורא הוא מקבל פגוש, לדפתי אין זה פנין להא דאין שלישי,
כיון דבגוף הקריאה לעלות לתורה ליכא עבירה, ורק דיש לחוש
אם אין זה בכלל מסייע ידי עוברי עבירה, אבל גם כזה כדעת
מכרעת כיון דלא יפסול מאומה אם לא יקרא אחס הוא דאחר
קראם, והרי אין כוונתו חי' לסייע ידי עוברי עבירה אלא שכי
הוא בא בשבחו, וג"כ אין כאן סיוע אלא שאינו רודף עוברי עבירה
שברי הקריאה לתורה אין כזה שום סיוע, אלא שברי מן הדק
לרחקס ואין צידו וג"כ איכא בדבר משום דרכי שלום, ולכן יכל
לאינו מחויב כזה השכיר ליכנס במחלוקת, ואפשר יגרוס לו בדבר

ושמלת מדויק מדברי הרמב"ם דכשזחל מים מן המקור רק בחלק
של החול אין לעבול אבל צמה שנשאר בתוך אשכול וכיוצא מה
שהוא אכתי בתוך המקור שפיר דמי לעבול בו וסוים צריך פיון
ובאמת הדעה ה' מסתבר כן רק שבעטו דעתיו נגד השיע שלא
פסק כן. אבל עכ"פ שנשאר במקור מ' סאה שאינו זוחל וגם צלירוף
הטעם שאין החזילה ניכרת וחשוב רק כמו צלוע [ומה שמחה
מעב"ת אחת גבול נתון לדבר. נלע"ד דלזלי צה צהר רוב צני אדם
או מחשבי לה כחזילה או רק כמו צלוע ולא נחנה תורה למלאכי
השרת ואין לדיין צה אלא מה שעיניו רואות] ולכן לפי הגרסה
צירוף שלכם שלפי מה שכתב מעב"ת צהם השו"צ לעולם ישאר
בהמקור מ' סאה שלא יחסרו ונמנע שנשאר שיעור מקור שאינו
זוחל הגם דרמ"א פוסק גם צה להחמיר לכתחילה כמבואר בסעי'
י' מ"ח צלירוף הטעם שאין החזילה ניכרת לדעתי יוכל מעב"ת
לסמוך להקל עד עת מלאו לאחר ימי החג כשיביא העת חס אז
יורה מעב"ת לחקן צאופן שלא יבי' שום חשש חזילה ועד אז יוכל
לסמוך להקל כנלע"ד ועל כן אני גולה מסיבת הגשים המנוקים
אח הצחים ממשכו חמץ כתבתי בכמה ימים ונחלחתי בחשובתי
ואחרי שאל ירע צעיני מעב"ת י"א :

והכנינו צהב ידידו גיסו ד"ר שוש"ת ומצרכו צהב כשר ושמה וצכטו"ס.
שמעון גרינפעלד

סימן ר.

שוכטים לכבוד אהובי בן אחותי היה הרב המופלג בקי ושנון יירא ד' מרבים בקשית מריה שמעתי לעזר (בני) זיל הייה, אבן יקרה בק"ק ארישאר יע"א.

מכתבך קבלתי לשלח חו"ד בדבר המצוה צו"ד סי' ר"ח
סעי' כ"ד דחייב אדם צבדו לציו יוחר מכבודו
לציו ולפער דח דווקא לאחר מיתח שניהם דומי דברא' שהציו
מבא דכתוב בפרשת ויגש ויחנה זכחים לחלקי לציו יתח. אבל
בחייהם כיון דלציו חייב צבדו לציו אציו א"כ אמאי לא יחי
גם הוא חייב יוחר צבדו אציו לציו כיון דשייך הסברה דלני
וכוא חייבים צבדו כמו שמצוה צש"ע גבי אציו אומר לו השקני
מים ואמו אומרת השקני. דמלך הסברה דלני ואחכ חייבים מניח
אמו ועוסק צבדו לציו והכ"ד הכא עכ"ד ואינו נראה לי משום
דע"כ לא אמרינן הסברה של אני ואחכ חייבים וכו' אלא דווקא
גבי אצו ואם דכוא מחויב צבדו שניהם מדאורייתא דכתוב כד
את אצין ואת אחך. מועלת הסברה של אני ואחכ חייבים להקדים
האצו להאם אבל צבדו של אצו אציו דנראה שאין מחויב צבדו
מכ"ת כלל. דכיון דלא כתוב אלא כד את אצין מהיכא חיתא
נראה גם צבדו אצו אציו. ואם נימא מלך דבני צנים הרי הן
כצנים פשיטא דאין זה אלא דרך אגדה וא"ל ללמוד מאגדה זו
חייב גמור מה"ת. דהנפ עמך בעוממת כהנים דכתיב כי אם
לאציו ולאמו. היעלה על הדעת שיהי כהן מותר לעמא לאצו
אציו. הו ודאי פשיטא דלא וכן אפילו לענין מזה דרצן כגון
לנכח אצילות ולקרוי אין כאן שום חיוב אפי' מדרצן לכן הכן
ולא אמרינן דבני צנים הרי הן כצנים. ועכ"ה דאין למדין הלכה
מדברי אגדה זו. וא"כ לכאורה הי' נראה עיקר גמרי דאין אדם
חייב צבדו אצו אציו כלל וצלמח כן מפורש צש"י במסכ' מכות
דף י"ב צד"ה ה"ג וכן הביאו רמ"ם מש"ס סוטה דף מ"ע ועכ"פ
אפי' המחייבים צבדו אצו אציו מכה דברי המדרש בפרשת
ויגש בודאי אין חיוב הכיבוד אלא מדרצן. וכיון דמכ"ת לאו
בר כיבוד הוא כלל. אינה מועלת של אני ואחכ חייבים צבדו
להקדים כדו אצו אציו לכבודו של אציו. ותדע עוד דלא מנינו
צשום מקום שיהי אדם מחויב צבדו רבו של אציו אפי' דלציו
וודאי מחויב צבדו רבו. מ"מ הכן כיון דרבו של אציו אציו רבו
של הכן אין הכן מחויב צבדו ולא אמרינן הסברה של אני ואחכ
חייבים. אלא וודאי דהסברה של אני ואחכ אינה מועלת אלא

חסרון פרנסתו, וגם יתקבל אחר במקומו, אשר יעשה הכרח עניינים אחרים שלא כדח ויבי הקלוקל יותר מן התיקון, ולכן נ"ל דעל כגון זה נאמר אל תדק הרבה:

ועל דבר ענין השנישי במי שדחיקא לי שעתא, ויריך להשיא צנחתי ויש לו דרך ליסע למדינת הים לקבץ סיוע משם, אולם יבי מוכרח לשהות על הדרך יותר מחיי חדשים, אם אין זה בכלל חדריג המוצא בבחיג סימן שלי"ד שלא לעזוב אשתו יותר מחיי חדשים עכ"ד, הנה לדעתו חדריג זה לא נתפשט בעולם, דברי כמה וכמה אנשים בולטים למדינה ושוהים שם זמן רב כמה שנים, ולא נשמע כלל שיהי על זה חרס דרגמיה, אלא וודאי לאו כל ההרמיה שלו נתפשטו ומאי דנפשט נתפשט, ומאי דלא נתפשט לא נתפשט ואין כאן חרס כלל וכמבואר בע"ז דף ל"ו דכיון דלא פשיט איסור שמן של עכ"ס בכל ישראל חזרו והחירוכו ואין כאן איסור כלל (ואפי' על הרס של שתי נשים עיין באבכה"י סוף סי' א' דלא גזר אלא עד סוף אלף החמישי וגם יש שם מוכרח אי נתפשט עיי"ש, ועכ"פ חרס זה וודאי דלא נתפשט) ועוד הי' נראה דאפילו אי איתא לתרס זה הי"מ שלא בריון אשתו, אבל בריון אשתו והסכמתה לדבר, וודאי מסתבר שדעתה דרכי לא גזר, ועוד לדרך פרנסה והכנסת כלל דאפילו ס"ת מותר למכור צוודאי לדעתה דרכי לא גזר, ואי"כ אם אשתו מסכמת בדבר אין כאן חשש איסור, השבתי לך על כל שאלתך ודי ירך אותך בכל אשר תעשה:

אחי אמך ד"ש ושי"ח

שמעון גרינפעלד.

סימן רא.

שוכ"ט לכבוד אהובי ידידי הרב המאה"ג החריף ובקי ובר כשי"ח מו"ה יצחק צבי (ג"י) זצ"ל לבאחי"ש אב"ד דק"ק משא"פ והגליל יע"א.

אחדש"ט קבלתי שני מכתבים ממעכ"ת ומכבוד חותנו הכ"ג משמוליא ג"י. והוא בדבר אשר השבתי לשוב עסקין להשי"ב ומי"ן דש"ס. אודות אחד שנקם ע"י צ"ד ממקום אחר על סך מאה כתרס, והוא רוצה לתס לעניי מקומו, ושאל אותי אם אינו מחוייב דווקא לתס להעניי שצמקום הכ"ד. והשבתי דעכ"ס"ג הוא של הנקם כמו שבארתי העם צמכתי והאמת אגיד כי אינו לא בייתי יודע כלל לאחס צ"ד ולאחס מקום הענין נוגע. ורק לחומי השבתי כדרך של המורה דעת חורה. ועתה שבי מעכ"ת שבענין נוגע לו, קשה לי הדבר קלל להחערב בענין זה, ועכ"פ הנני כמוכרח קלל לכבדו ולכבוד חותנו הכ"ג נ"י להשי"ב עוד הפעם בענין זה והנה אמת הדבר שהשאל לא הוצע לפני בענין כאשר הוא שהקם כבר הוא מושלש ציד צ"ד כי לפי"ז אינו יכול להוציא מידם כאשר יתבאר א"י"ב.

והנה מש"כ מעכ"ת נ"י וגם כבוד חותנו נ"י צמכתי הראשון מלד הדיון של יחיד שפסקו עליו דקדק ופלטו הרבה זרה. לדעתי אין בענין הכ"ל שייך כלל לנידון שגנו. דדינים הללו לא נאמרו אלא במי שפסק בעצמו דקדק או שפסקו עליו בני העיר דקדק מלד מלוא דקדק. דעניינן לריכס להתפרנס בזה שייך הפלפול אם יתן לעניי עירו או לעניי עיר שפסקו עליו. דבזה שייך הסברה דלדעתא דעניינן האריכס המועלים עליו. ודבר שייך הסברה הכחייב, או לדעתא דבני העיר שגם עליהם מועל לפרנס העניינן. ובזה שייכו כל הפלפולים אי נגרר אחר בני העיר שפסקו עליו או אחר בני עירו. אבל בנידון דיון שהדקדק בזה מלד קום ועונש לעונש אותו כמה שעשה איסור שהלך בערכאות, זה יש לדמות יותר לזה והאובל תרומה בשוגג דלריך לשלם קרן וחומש לכהנים מלד דכוי לי כפרה בזה, כמש"כ החוס' בפסחים צבוגי' והאובל תרומת חמץ וככתובות פ' אלו נערות דמח"ט לא אמרי בזה קלבר"מ משום דאין התשלומין מלד חיוב ממון אלא מלד כפרה.

וכן יש לדמות לגזל את הגר ונשבע לו והודח דלריך ג"כ לשלם קרן וחומש לכהנים מלד כפרה, דבכל בני הדיון דכהנים אינם יכולין למחול מה"ט דכפרה הוא. ובכל בני פשיטא דקדק הוא מחוייב לתס הקרן והחומש לכהן. אבל לאחס כהן שהוא נותן הוא יוצא והי"ל כפרה בזה והעובת הנאה הוא שלו לתס לכל כהן שיראה [ורק דגזל הגר דאיכא אשם דהוא קרבן, ושייך לאנשי המשמר ממילא גם הקרן והחומש שייך לאנשי המשמר] כן נמי בנידון דיון דהמאכא כתרס הם קום וכפרה עליו ג"כ דינו כמו הקרן והחומש הכ"ל. והוא מחוייב לתס אותם לעניינן או לעני ובזה הי"ל כפרה ומי"מ העובת הנאה הוא שלו:

אחר שכתבתי כל הכ"ל העירו אותי איזה תלמידים שקצתי בהסדרת הענין של החילוק בין אם נתחייב ליתן דקדק מעצמו בתורה עובת עניינן לבין אם נתחייב בתורה קום ועונש על הטא [כי אני בטעמי שונא האריכות למען שלא יתבלבל הקורא] כי בארתי לפניכם כמה חילוקי דינים ואמרת ששעז פה לבארם בפירוש והוא:

(א) כי צנתחייב מעצמו בתורה חיוב, העני יכול למחול. (ב) אם מת לריכס היורשים ליתן כמו שאר חוב שזריכס היורשים לשלם מה שחייב אריכס אבל באם נתחייב רק בתורה קום ועונש וכפרה נראה דאין העניינן יכולים למחול. כמו גבי קרן וחומש של אובל תרומה בשוגג וכן גבי קרן וחומש של גזל הגר:

וכן באם מת... קודם שנתן הקום היורשים פטורים שברי אין כאן שיעבוד נכסים רק שזריך כפרה והיורשים לאו בני כפרה נינהו. כמבואר בצ"ק גבי גזל הגר, דאין היורשים לריכס לשלם קר"ח וכן גבי אובל תרומה בשוגג. וכן גבי כופר למ"ד דכופר כפרה צמת היורשים פטורים עיין בחוס' בצ"ק דף מ"ג. וכה"ד הכי נמי בזה שנתחייב מטעם קום ע"י הכ"ד. וכדמליו צש"ס צממה דוכתי גבי קנסות דלא קנסו צו אחריו. ואי"כ מובן ממילא החילוק בין זה לבין הדינים שנתבאר צו"ד צנתחייב דקדק לעובת העניינן דחלי דעתו לפי מה שכתחייב או צדעת המחייבים אותו. אבל הכא שהוא רק עונש וקום. וברי ידענו שלא הי' רוצה להיות חייב כלל רק דעכ"ס נתחייב שפיר. בזה דדומה לגזל הגר ואבילת תרומה בשוגג. והטוב"ט שלו וכל האריכות שלכם דינים של הי"ד סי' רנ"ח שלא לזורר הוא לענין שצכאן:

עוד כי נ"ל דכל הדברים הללו לא נאמרו אלא לכתחילה בדיון קדימה. ויכיוו אם בא הפוסק או מי שנפסק עליו לשאול דעת חורה למי יתן. אבל באם אינו בא לשאול רק רוצה ליתן לעניינן המוכשרים צעניו, אזי צוודאי יוצא בזה ידי חיובו, ואינו מחוייב ליתן עוד הפעם לעניינן אחרים כמו בכל הקדימות דאמרי עניי עיר קודמין. ועכ"פ צוודאי אם עבר ונתן לעניי עיר אחרת מה דעשוי עשוי [וכן צריך דינא דהבולן לסחורה ופסקו עליו בני העיר דקדק וכו' מיירי ג"כ במקבל עליו וצא לשאול דל"כ קשה לבארי מה כוחם של בני העיר לפסוק על איש אחר שאינו מצני עירם דקדק אלא ודאי מיירי שגם הוא מסכים לפסיקתם עליו, מיכו אפשר עוד ליישב לפ"ד המרדכי דמיירי שצני העיר שפסקו דקדק הי' צלרה כגון צלורת או משלחת חיות רעות וכו' ואז י"ל כיון דגם האיש זר שהי' שם לסחורה הי' ג"כ צלרה עמהם. לכן נידון הוא אז כאילו הי' מצני העיר ויכולים לפסוק עליו ג"כ דקדק. אבל בלא זה אינו יודע מה כוחם לפסוק דקדק על איש זר שאינו כפוף להם] אבל צממו נידון דיון דהנקום רוצה דווקא לתס הכדק לעניינן שהוא רוצה, אפי' אי נימא דהמאכא עליו לתס הכדק לעניינן ממקום אחר מי"מ אי אפשר לכופו:

והנה כתבתי צמכתי הראשון דעכ"ס"ג הוא של הנקם. אמנם כל זה כתבתי לפי שלא בייתי יודע שהנקם כבר השליש הקום ניד הכ"ד. אמנם אם המעות כבר מושלש ציד הכ"ד כמש"כ מעכ"ת שוב גם לנקום אין כח להוציא מיד הכ"ד כמבואר בח"מ סי' רע"ו צבג"ה דעכ"ס"ג אינו ממון ויעיי"ש צש"ך סי"ק ד' שאינו יכול להוציא מיד אחר. ובח"מ סי' פ"ז סעי' ל"ב מבואר דאין פוסקין שצובה עליו משום דעכ"ס"ג אינו ממון. ומשמע לכא"י דקדק